

RAPORT
cu privire la activitățile realizate pentru implementarea
Programului Național de Control al Cancerului pentru anii 2016-2025
pentru anul 2020

Obiectivul general: Reducerea mortalității prin cancer cu 7 % până în anul 2025

Nr. crt.	Acțiuni	Responsabili pentru implementare	Parteneri	Activități realizate în 2020
1	2	4	5	6
Obiectivul specific 1. Reducerea cu 10% până în 2025 a incidenței tipurilor de cancer: pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamă prin controlul factorilor de risc comportamentali (fumatul, consumul de alcool, alimentație, activitate fizică) și prin vaccinare				
1.1. Prevenirea și reducerea prevalenței factorilor de risc comportamentali, precum fumatul, consumul nociv de alcool, alimentația nesănătoasă, inactivitatea fizică și expunerea la soare				
1.1.1.	Monitorizarea prevalenței factorilor de risc ai cancerului și informarea anuală a Comitetului de coordonare a programului privind controlul cancerului și evoluția acestora	Ministerul Sănătății	Centrul Național de Sănătate Publică	În Republica Moldova consumul produselor din tutun și produselor conexe reprezintă una din problemele fundamentale a ultimelor decenii. Conform datelor studiului STEPS Moldova 2013, prevalența fumătorilor este de 25,3%: 43,6% în rândul bărbaților adulți, și 5,6% în rândul femeilor, este semnificativă diferența în prevalența fumatului la femei în funcție de mediul de reședință - de 8 ori femeile fumează mai mult din mediul urban (10,4%) față de mediul rural (1,3%). La nivel global consumul produselor din tutun este responsabil de peste 8 milioane de decese anual. Peste un milion de oameni mor din cauza expunerii la fumatul pasiv. De asemenea, acest obicei nociv este responsabil de 25% din totalul deceselor provocate de cancer la nivel global. Consumul produselor din tutun și a celor conexe în Republica Moldova are consecințe grave pentru viață și sănătate, astfel, anual mor peste 5.200 de persoane (circa 14-16% din numărul total de decese) din cauza bolilor cauzate de consumul tutunului. Astfel, fumatul are un rol esențial în decese, care pot fi prevenite în rândul populației Republicii Moldova, și care este considerată a fi o problemă

			națională. În scopul transpunerii legislației naționale din domeniul controlului tutunului la prevederile recomandărilor OMS și a UE a fost adoptată Legea nr. 97 din 26 iulie 2019 pentru modificarea unor acte legislative - în continuare Legii nr. 97/2019, prin care au fost efectuate modificări cu măsuri concrete la Legea nr. 278/2007, cu intrarea în vigoare din 01 ianuarie 2020; Codul contravențional nr. 218/2008 cu intrarea în vigoare din 01 iulie 2019; Codul fiscal nr. 1163/1997 cu intrarea în vigoare din 01 iulie 2019. Prin Legea nr. 97/2019 pentru modificarea unor acte legislative au fost făcute modificări și completări la legea nr. 278/2007, cu extinderea prevederilor și restricțiilor pentru produsele din tutun și pentru produsele din tutun care nu arde și produsele conexe și impozitarea acestora, inclusiv ținuturilor electronice, și restricțiilor de interdicere a consumului lor în instituțiile de educație și medico- sanitare, la locurile de muncă, în toate locurile publice, transport public etc. Prin Legea menționată începând cu 01 ianuarie 2020 este interzisă publicitatea directă și indirectă pentru toate produsele din tutun și conexe, introduce modificări la Codul fiscal prin majorarea impozitelor și egalarea lor pentru toate produsele din tutun, inclusiv pentru produsele din tutun care nu arde. Conform prevederilor Legii nr. 278/2007 și Regulamentelor sanitare aprobate prin Hotărârile Guvernului nr. 1065/2016 începând cu 20 mai 2020 au fost interzise producerea, importul și plasarea pe piață categoriilor de produse din tutun cu o aromă caracteristică de mentol. fiind finalizată etapa privind producerea, importul și plasarea pe piață categoriilor de produse din tutun cu o aromă caracteristică. Începând cu 15 august 2020 a fost interzisă expunerea vizibilă a produselor au: tutun, a produselor conexe, a dispozitivelor și a accesoriilor de utilizare, reîmămare sau încălzire a acestora în spațiile comerciale accesibile publicului. O atenție deosebită a fost acordată implementării interdicțiilor prevăzute de Legea 278/2007 privind fumatul în locurile publice, la locurile de muncă, etc., privind comercializarea producției din tutun minorilor cu informarea autorităților administrației publice centrale și locale, agenților economici etc. Se efectuează monitorizarea producerii, importului, promovării, respectării cerințelor privind plasarea avertismentelor de sănătate, inclusiv a pictogramelor, și informațiilor de etichetare pe pachetele unitare și ambalajul exterior pentru produsele din tutun și produsele conexe, comercializării, respectării politicilor de prețuri și de taxare a articolelor din tutun și a sancțiunilor pentru încălcarea legislației din domeniu. În scopul monitorizării consumului produselor din tutun și expunerii la fumul de
--	--	--	--

			tutun au fost examinate listele și cantitatea tuturor ingredientelor utilizate în procesul de fabricare a articolelor din tutun produse și importate în Republica Moldova pe toate mărcile și tipurile de produse, datele toxicologice, cunoscute producătorului sau importatorului, referitoare la ingredientele utilizate, cu referiri speciale la efectul lor asupra sănătății, menționând orice efect de generare a dependenței și deprinderii față de articolele în cauză în conformitate cu prevederile legislației în vigoare Toate mărcile al produselor din tutun fabricate în țară și importate au fost supuse la ANSP avizării sanitare cu efectuarea expertizei actelor prezentate și cu efectuarea investigațiilor de laborator. În conformitate cu Acordul Bienal pentru anii 2018-2019 între Biroul Regional pentru Europa al OMS și MSMPS, în 2019 a fost realizat Studiul Global privind Fumatul la Adolescenți (CYTS) din clasele a 7-9, de vârstă 13-15 ani, cu suportul și conlucrarea nemijlocită cu Biroul Regional pentru Europa al OMS și Centrul de Prevenire și Control a Bolilor din Atlanta, SUA, și care se realizează odată la cinci ani. Conform datelor Studiului Global privind Fumatul la Adolescenți (GYTS) din 2019 prevalența consumului de tutun la elevi de vârstă 13-15 ani din Republica Moldova este în creștere și constituie 16,3% , inclusiv 20,4% băieți și 11,8% fete (datele GYTS 2013 - 10.4 %: 14.9% băieți și 5.8% fete), iar 38,6% din ei au început fumatul la vârstă până la și 10 ani. Din elevii participanți la studiu, 7,4% (10,6% băieți și 10,5% fete) fumează țigarete, 3,9% (4,9% băieți și 2,7% fete) consumă produse din tutun care nu arde cu încălzire electrică IQOS, iar 12,7% consumă țigarete electronice (16,8% și 8,4%). Rezultatele Studiului impun necesitatea monitorizării consumului de tutun și evaluării măsurilor implementate de combatere a fumatului în rândul copiilor și tinerilor și eficiența acestora. Specialiștii Agenției Naționale pentru Sănătate Publică participat de multe ori cu explicații pentru agenții economici și populație privind prevederile legislației în domeniul controlului tutunului și termenii de implementare în cadrul emisiunilor la TV, radio și în presa scrisă. Au fost întreprinse măsuri pentru asigurarea serviciilor de consiliere privind abandonarea fumatului și accesului la tratamentul dependenței de tutun, la adresare. persoanelor dependente de tutun. Pentru lărgirea asistenței de consiliere privind renunțarea la fumat cu suportul Biroului OMS pentru țară au fost realizate 5 ateliere de instruire a medicilor de familie în domeniul dat. Astfel, în cadrul staționarului IMSP Dispensarul Republican de Narcologie pe parcursul anului 2019 au fost diagnosticate 9717 persoane, în prima jumătate a anului
--	--	--	--

				2020 - 4125 persoane cu dependență de nicotină, acordate servicii de tratament medicamentos a dependenței de tutun la 6238, 2020-2793 persoane, inclusiv la 4919, anul 2020-la 2048, în condiții de ambulatoriu, și acordată consiliere psihologică și terapie cognitivă comportamentală la 149 persoane. 21194 de fumători, anul 2020 la 2048 persoane, li s-a acordat asistență de consiliere privind renunțarea la fumat de la medicii narcologi din teritoriale administrative.
1.1.2.	Implementarea activităților de control a tutunului în conformitate cu programul național privind controlul tutunului pentru anii 2012-2016	Ministerul Sănătății	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Educației; Ministerul Afacerilor Interne; Organizația Mondială a Sănătății; Centrul Național de Sănătate Publică; societatea civilă	Pentru reducerea consumului de tutun și a produselor conexe, în fiecare an, OMS și partenerii săi marchează, la 31 mai, Ziua Mondială fără Tutun, care în anul 2020 s-a desfășurat cu genericul ”Protejarea tinerilor de manipularea industriei tutunului și prevenirea consumului de tutun” axată pe sporirea gradului de conștientizare privind impactul negativ pe care îl are consumul oricărui produs din tutun asupra sănătății: <i>de la cancer - la bolile respiratorii cronice</i>, și cum industria tutunului își ”vânează” consumatori noi din rândul adolescenților și tinerilor. Totodată, a treia zi de joi a lunii noiembrie, a fost marcată Ziua Națională de renunțare la fumat. Sloganul acestei zile a fost „Renunță la fumat pentru o zi! In fiecare zi” chemând la acțiune toți factorii de decizie pentru susținerea politicilor naționale de reducere a consumului de tutun și a produselor conexe și atragerea tuturor sectoarelor relevante în lupta pentru controlul tutunului.
1.1.3.	Implementarea activităților de control a consumului nociv de alcool în conformitate cu programul național privind controlul alcoolului pentru anii 2012-2020	Ministerul Sănătății	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Educației; Ministerul Afacerilor Interne; Organizația	Alcoolul în Republica Moldova este cel de-al treilea factor de risc pentru povara bolilor în țară, iar circa 10% din decese anual înregistrate sunt cauzate de consumul nociv de alcool, înregistrând un nivel de două ori mai mare decât media globală. <i>Conform datelor Agenției Internaționale pentru Cercetare în domeniul Cancerului (IARC, partea OMS), alcoolul este clasificat un agent cancerigen de categoria I, astfel, se estimează că 26% din totalul cazurilor de cancer sunt cauzate de consumul excesiv de alcool și 5% dintre decesele cauzate de cancer au drept factor principal de risc alcoolul.</i> Conform Raportului global privind consumul de alcool și sănătatea din 2018, Moldova a înregistrat un consum anual de 15,2 litri alcool pur/locuitor la vârsta de 15+ ani, din care bărbaților le revine 25,2 litri alcool pur/locuitor, iar populației feminine 6,1

			Mondială a Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Centrul Național de Sănătate Publică, societatea civilă	litri alcool pur/locuitor. Consumul nociv de alcool constituie una din cele mai importante probleme social-economice și de sănătate publică la nivel național. Potrivit studiilor naționale în domeniul controlului factorilor de risc al bolilor netransmisibile (STEPS. MICS. KAP), referitor la efectele alcoolului, în Republica Moldova 62% din populația cu vârsta de 18-69 ani consumă alcool, inclusiv 19,5% au avut episoade de consum abuziv de alcool, iar vârsta medie de consum a primei porții depline de băutură alcoolică este de 17 ani. în structura consumului de alcool predomină vinul - 57 % urmat de băuturi tari -25% și bere-16 %. Datele statistice naționale denotă, că datorită politicilor și intervențiilor aplicate în ultimii ani, se atestă o reducere a incidenței prin alcoolism cronic de la 91,0 cazuri la 100 mii locuitori în anul 2015 la 87,7 cazuri la 100 mii locuitori în anul 2019. Politicile și acțiunile naționale de reducere a consumului nociv de alcool sunt în acord cu prioritățile UE, ale OMS și cu situația pe plan național. Pe parcursul anului 2020 au fost înaintate propuneri pentru modificarea Legii 1100/2000 cu privire la fabricarea și circulația alcoolului etilic și produselor alcoolice, în contextul includerii pe etichetele ambalajului de băuturi alcoolice a avertismentelor de sănătate privind riscul consumului de alcool. Conform datelor IMSP Dispensarul Republican de Narcologie pe parcursul anului 2020 au fost în supraveghere medicală 46726 bolnavi de alcoolism cronic, 409 bolnavi cu psihoze alcoolice. Au fost depistate timpuriu și îndreptate în staționar primind tratament specializat antialcool - 1825 persoane. Astfel, pe parcursul anului 2020 au beneficiat de tratament specializat în condiții de staționar - 3001 persoane. Serviciul de medicină primară implementează programele de identificare timpurie și consiliere și intervenții de scurtă durată. în acest scop, în programele de consiliere psihosocială au fost implicați - 11,5 % persoane cu risc sporit de dependență față de alcool, identificate precoce, de asemenea, au fost implicați în programe de recuperare psihosocială - 15,9 % persoane care se află în emisie stabilă. Pe parcursul anului au fost organizate mai multe acțiuni întru minimalizarea consumului abuziv de alcool și a efectelor asociate de acest fapt. Au fost organizate la toate nivelele (central, raional și local) măsurile de informare și comunicare antialcool (comunicate de presă, buletine informative, broșuri etc.), precum și atelierul de lucru cu specialiștii din sistemul de sănătate sub genericul „Promovarea sănătății și prevenirea bolilor netransmisibile”, la care au fost abordate și problemele privind controlul consumului de alcool. Anual, sunt realizate măsuri de informare în cadrul Zilelor Mondiale și Naționale
--	--	--	---	--

				de sănătate, inclusiv Ziua Națională fără alcool (2 octombrie).
1.1.4.	Implementarea activităților de reducere a expunerii la factorii de risc nutriționali modificabili în conformitate cu programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020	Ministerul Sănătății	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Educației; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Ministerul Sănătății; Centrul Național de Sănătate Publică	Povara bolilor cauzate de alimentație reprezintă o problemă de sănătate publică. Republica Moldova se confruntă cu povara dublă a malnutriției. Pe de o parte subnutriția și deficiențele nutriționale, caracteristice țărilor în curs de dezvoltare, pe de altă - supragreutatea și obezitatea, caracteristice țărilor dezvoltate. 6.4% dintre copiii cu vârsta până la 5 ani au retard statural, condiționat de insuficiența cronică de energie, iar a cincea parte dintre copii suferă de anemie (Studiul MICS. 20'2). O treime din populația adultă este supraponderală sau obeză, determinând un risc crescut pentru bolile netransmisibile, inclusiv cancer. (Studiul STEPS. 2013). în Repubiica Moldova predomină practici alimentare nesănătoase, astfel, 1/3 din populație (32,4%) consuma produse alimentare procesate, cu conținut sporit de sare, grăsimi trans și zahar. Se atestă un consum excesiv de produse de panificație și pâine, fiind estimat la 315 g/zi/persoană sau aproape toată cantitatea zilnică recomandată de cereale, un consum excesiv de sare: consumul de sare la adulți (în special la bărbați) depășește cu mai mult de 2 ori aportul zilnic recomandat de OMS - de 5 g de sare. Fructele sînt cel mai redus consumate, aproape 2/3 din populație (de vârsta 18-69 ani) consumă mai puțin de 5 porții de fructe și/sau legume, consumul mediu fiind doar de 2 porții/zi. De menționat, că mai puțin de 36% din nou-născuți sunt alăptați exclusiv la sân în primele șase luni ale vieții și doar 49% de copii cu vârsta de 6 - 23 luni sunt alimentați în corespundere cu frecvența meselor conform recomandărilor MSMPS, iar alimentația sub-optimală la vârsta fragedă este asociată cu risc sporit pentru boala în adolescență și maturitate. Potrivit HBSC Moldova, în perioada 2014-2018 a crescut proporția adolescenților cu IMC anormal de la 25% în 2014 la 30% în 2018. în 2018 a scăzut semnificativ proporția adolescenților care iau micul dejun în fiecare săptămână, în special în rândul băieților de 15 ani. (53% în 2018, comparativ cu 63% în 2014). Mai puțin de jumătate (46%) adolescenți consuma fructe și legume zilnic. în același timp, adolescenții din Moldova mănâncă dulciuri peste media HBSC la toate vârstele, fără schimbări semnificative în comparație cu 2014. în perioada de referință au fost depuse eforturi și obținute anumite rezultate în vederea implementării acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni la Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020 (în continuare Program), cu scopul de a reduce povara morbidității și a dizabilității prevenibile și a mortalității premature evitabile din cauza bolilor netransmisibile legate de dietă, subnutriție și deficiențele nutriționale. A fost propus un Proiect HG cu privire la aprobarea Procedurii

				comune de autorizare pentru aditivii alimentari, enzimele alimentare și aromele alimentare. Au fost întreprinse măsuri de implementare continue a Campaniei naționale de comunicare privind reducerea consumului de sare "<i>Redu sarea din mâncare</i>" cu suportul Proiectului "<i>Viața sănătoasă</i>". Scopul fiind informarea și sensibilizarea populației privind riscurile pentru sănătate asociate unui consum mare de sare, privind conținutul de sare în diferite produse alimentare procesate. În scopul sporirii gradului de informare și conștientizare a populației pentru prevenirea bolilor netransmisibile, condiționate de alimentația nesănătoasă, au fost realizate un șir de acțiuni de comunicare, informare, instruire, mobilizare socială în cadrul Zilelor Mondiale, săptămânilor și lunilor de profilaxie. Annual, pe data de 16 octombrie este celebrat unul dintre cele mai importante evenimente din calendarul Organizației Națiunilor Unite - <i>Ziua Mondială a Alimentației</i>, scopul căreia este accentuarea și inspirarea publicului la acțiuni pentru prevenirea, detectarea și gestionarea riscurilor alimentare pentru a contribui la securitatea alimentară, sănătatea umană, prosperitatea economică, agricolă și dezvoltarea durabilă.
1.1.5.	Realizarea studiilor privind prevalența fumatului în rândul lucrătorilor medicali și a bolnavilor de cancer	Ministerul Sănătății		
1.1.6.	Dezvoltarea capacităților de comunicare și consiliere a specialiștilor oncologi pentru utilizarea în activitate a sfatului minim de renunțare la fumat.	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății	
1.1.7.	Elaborarea regulamentelor sanitare privind activitatea solariilor și cabinetelor cosmetice	Grup de lucru intersectorial	Societatea civilă	
1.2. Comunicarea, informarea și educarea publicului larg și al tuturor furnizorilor de servicii de sănătate privind măsurile de prevenire a cancerului				
1.2.1.	Organizarea evenimentelor științifice, a atelierelor de lucru, conferințelor, lecțiilor, etc. în domeniul prevenirii și		Mass-media; organizații non guvernamentale;	Sporirea nivelului de informare, comunicare și educarea populației pentru prevenirea cancerului și adoptarea unui mod de viață sănătos la toate etapele vieții este un obiectiv important, care se regăsește în mai multe documente de politici în domeniu

	controlului cancerului		autoritățile publice locale; Ministerul Educației	sănătății publice, inclusiv și în cadrul Programului național de promovare a sănătății pentru perioada 2016 - 2020, aprobat prin HG nr. 100 din 23.08.2016. De menționat, că acțiunile principale la acest capitol țin de realizarea campaniilor de comunicare, acțiuni de informare și sensibilizare a publicului în cadrul diferitor evenimente (Zile naționale sau mondiale, săptămâni, decade, lunare) de promovare a sănătății și profilaxia bolilor, instruirea grupurilor țintă, acțiuni în mass-media, în comunitate, inclusiv cu participarea tinerilor și a voluntarilor, etc. Campanie națională de comunicare privind prevenirea cancerului de col uterin "Rămâneți sănătos! Faceți testul PAP!" a fost lansat oficial în ianuarie 2020, cu scopul de a informa femeile cu vârste cuprinse între 25 și 61 de ani despre importanța prevenirii cancerului de col uterin și a testului Papanicolau în special și de a le încuraja, dar și a întregii societăți să sprijine femeile - mame, soții, surori, fiice , prieteni - pentru a programa o întâlnire la medicul de familie pentru a face testul de citologie și pentru a avea grijă de sănătatea lor - https://www.facebook.com/watch/?v=680950465821467. Ca parte a campaniei, 20 de jurnaliști din cele mai apreciate instituții de mass-media au fost capacitați pentru a reflecta corect în cadrul evenimentelor media informațiile legate de importanța prevenirii cancerului de col uterin și, în special, despre serviciile de screening pentru colul uterin - https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/2847386051966184/. În cadrul campaniei de comunicare a fost lansat site-ul web dezvoltat pentru prevenirea cancerului de col uterin - www.paptest.md -, administrat de Unitatea de coordonare a screeningului cervical, înființat în cadrul Institutului Mamei și Copilului. În martie 2020, din cauza pandemiei COVID-19, campania de comunicare privind prevenirea cancerului de col uterin a fost suspendată, fiind relansată în iulie 2020 cu mesajul „Sănătatea femeilor este importantă chiar și în timpul pandemiilor!” https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3530141057024010. Diferite materiale de comunicare au fost dezvoltate și promovate în timpul campaniei: spot video / audio difuzat pe canalele TV și radio, pliante informative bilingve pentru femei, instrucțiuni pentru medici care trebuie utilizate în timpul consilierii (în versiuni românești și rusești), twibboni de social media, publicitate în aer liber , mărturie video cu un supraviețuitor al cancerului de col uterin - https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3388789427825841. Au fost organizate activități de informare pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la importanța prevenirii cancerului de col uterin, cu implicarea diferiților parteneri, inclusiv a asociațiilor pentru femei, a centrelor de tineret etc. unimedia.info/ro/news/dfbec8d82b463878/gagauzia-se-alatura-campaniei-nationale-pastreaza-sanatatea-fa-testul-citologic.html De asemenea, au fost dezvoltate și publicate
--	------------------------	--	--	---

				14 articole și 4 webinarii / LIVES - au fost organizate pentru populația generală cu privire la screeningul cervical și vaccinarea anti-HPV prin intermediul platformei de socializare Gyneco.md prin intermediul rețelei de socializare socială, UNFPA Moldova a oferit sprijin, cu scopul de a îmbunătăți informațiile despre populație generală și alfabetizarea cu privire la prevenirea cancerului de col uterin. https://www.instagram.com/gyneco.md/?hl=ro. În 2020 a fost realizat Sondajul KAP post-intervenție privind prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova, cu sprijinul SDC și UNFPA. Raportul de studiu KAP post-intervenție reflectă modificările în timp (situația din 2020 față de 2018), precum și stipulează un set de recomandări bazate pe dovezi care vizează accelerarea eforturilor de prevenire a cancerului de col uterin la nivel național (https://moldova.unfpa.org/ro/publicatii/post-intervenție-kap-studiu-cunoștințe-atitudini-și-practici-cancer-de-col-uterin). Raportul de studiu a fost discutat cu toți partenerii naționali relevanți, fiind validat în cadrul ședinței Comitetului de coordonare a studiului KAP, care a avut loc sub conducerea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. https://moldova.unfpa.org/en/publications/infographic-assessment-knowledge-attitudes-and-practices-cervical-cancer-prevention. Rezultatele sondajului KAP realizat în 2020, după intervenție, privind prevenirea cancerului de col uterin în Moldova, au fost prezentate publicului larg în cadrul conferinței de presă organizate: https://www.facebook.com/protectiesocialamoldova/videos/1853608698129340
1.2.2.	Organizarea activităților de sensibilizare și comunicare privind prevenirea factorilor de risc în cadrul Zilelor Internaționale și celor Naționale de Sănătate, conform calendarului prestabilit	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Organizațiile neguvernamentale; mass-media	Astfel, în perioada 28 ianuarie - 31 martie 2020 a fost organizată și desfășurată campania națională de comunicare “Păstrează sănătatea! Fă testul citologic!”, având ca scop <i>informarea fetelor și femeilor, dar și familiile lor, despre măsurile de prevenire a cancerului de col uterin</i>. Campania a inclus mai multe acțiuni de sensibilizare publică, cum ar fi: derularea materialelor video/audio, sesiuni de instruire pentru jurnaliști și specialiști medicali, distribuirea pliantelor informative pentru femei, instrucțiuni de comunicare pentru medici, postere informative în instituții medicale, farmacii, centre comerciale și transport public, panouri stradale, îndemnuri la acțiune în rețelele sociale. În premieră a fost lansat și site-ul specializat dedicat prevenirii cancerului de col uterin www.paptest.md. <i>S-au alăturat Campaniei partenerii — comunitatea medicală, societatea civilă, partenerii de dezvoltare, autoritățile locale, mass-media, sectorul privat - astfel încât mesajul privind prevenirea cancerului de col uterin să ajungă la fiecare femeie din Moldova.</i> În scopul fortificării serviciilor de screening a cancerului de col uterin în Republica Moldova, îmbunătățirea accesului grupurilor țintă la serviciile profilactice în condițiile

			pandemiei COVID 19 au fost organizate, în perioada 10-14 august 2020, în colaborare cu Fondul ONU pentru Populație (UNFPA) sesiuni de informare la distanță cu privire la relansarea serviciilor de screening de col uterin în contextul pandemiei COVID - 19. A fost lansat Studiul național post-intervenție despre cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul prevenirii cancerului de col uterin în Republica Moldova. Alte evenimente organizate în a.2020 au fost: Ziua Mondială de prevenire a cancerului (4 februarie) cu sloganul „Sunt și voi face”, pentru a sublinia importanța implicării fiecăruia dintre noi în prevenirea și depistarea precoce a cancerului, maladie care reprezintă a doua cauză de deces în lume și Luna Internațională de Conștientizării a Cancerului Mamar (octombrie). Conform Raportului statistic în promovarea sănătății și educație pentru sănătate (F50 - săn), în republică pe parcursul 6 luni 2020 (datele anuale 2020 vor fi disponibile către 20 februarie 2021) au fost desfășurate 174 seminare pentru diferite categorii de lucrători medicali; elaborate 265 materiale metodice și informative; la posturile de televiziune au fost transmise 39 emisiuni; la radio difuzate 22 emisiuni, publicate în presă 26 articole. De asemenea au fost prezentate 1059 prelegeri; petrecute 23095 convorbiri în grup și individuale; elaborate 165 buletine sanitare; plasate în resursele internet 69 materiale informaționale; organizate 31 de acțiuni în comunitate. De asemenea, în perioada de referință au fost organizate acțiuni de promovare a sănătății în cadrul zilelor mondiale și naționale de prevenire a consumului de tutun, consumului nociv de alcool, reducerea inactivității fizice, promovarea alimentației nesănătoase, Ziua Mondială a mediului, etc - unde au fost abordate măsurile de prevenire și reducere a factorilor de risc principali care favorizează dezvoltarea diferitor tipuri de cancer. Activități consacrate Săptămânii de prevenire a cancerului de col uterin: • Desfășurarea unei companii On-line în rețelele de socializare pentru promovarea mesajelor de prevenire a cancerului de col uterin: https://www.facebook.com/ • Realizarea unui flash-mob tematic dedicat Prevenirii cancerului de col uterin. Participanți total: • 69 asistenți medicali și moașe, dep.Chișinău • 52 asistenți medicali, dep.Bălți • Difuzarea Spoturilor video tematic dedicate Prevenirii cancerului de col uterin în holul instituției dep.Chișinău și dep.Bălți • Prezentarea informativă: „Prevenirea cancerului de col uterin” a fost susținută în
--	--	--	--

				plenară în holul instituției: dep.Chișinău și dep.Bălți. Participanți total: 141 participanți, (cursanți și cadre didactice) - A fost organizat și desfășurat master-clas “Prelevarea probei citologice”. Total participanți: 187 cursanți și cadre didactice. Activități consacrate „Zilei Mondiale de prevenire a cancerului”, 04.02.2020 - A fost elaborată și afișată informația privind „Ziua mondială de prevenire a cancerului!” în holul instituției: dep.Chișinău, dep.Bălți - A fost lansată sesiunea informativă cu repartizarea seturilor de materiale informative privind prevenirea cancerului cursanților. Total participanți: 164 cursanți și cadre didactice. Activități consacrate „Lunarului consacrat luptei împotriva cancerului mamar”, octombrie, 2020 cu genericul: „Octombrie-lună de conștientizare a cancerului mamar”, 2020 - A fost elaborată și afișată informația privind „Ziua mondială de luptă împotriva cancerului mamar” în holul instituției: dep.Chișinău, dep.Bălți - A fost lansată sesiunea informativă online cu repartizarea seturilor de materiale informative digitale privind prevenirea cancerului mamar cursanților. Total participanți: 198 cursanți și cadre didactice. - A fost organizat și desfășurat online master-clas “Examinarea clinic a glandei mamare”. Total participanți: 198 cursanți și cadre didactice.
1.2.3.	Informarea publică și instruirea grupurilor țintă despre vaccinarea împotriva papilomului virusului uman, conform rezultatelor Studiului de fezabilitate	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Organizații neguvernamentale; mass-media	Imunizările sunt cele mai de succes și mai eficiente intervenții de sănătate publică folosite astăzi. Extinderea accesului la imunizare este crucială pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Nu numai că vaccinările previn îmbolnăvirea și moartea asociate cu boli infecțioase precum rujeolă, difterie, pneumonie, poliomielită, tuse convulsivă, etc., dar aduc și realizări remarcabile în educație și dezvoltare economică a societății. În Republica Moldova continue activitățile de informare și instruire în cadrul implementării vaccinului HPV. OMS recomandă vaccinarea fetelor cu vârsta între 9 și 14 ani, când majoritatea nu au început încă activitatea sexuală. Studiile clinice și supravegherea după punerea pe piață au arătat că vaccinurile contra HPV sunt

				foarte sigure și eficiente în prevenirea infecțiilor cauzate de infecțiile cu HPV. Unele țări au început să vaccineze și băieții, deoarece vaccinarea previne cancerul genital atât la bărbați, cât și la femei. În anul 2019 în Republica Moldova au fost vaccinate gratuit fetele cu vârsta de 10 ani, 11 ani și respectiv 12 ani cu vaccinul <i>Gardasil</i> tetravalent, produs de compania „Merck Sharp & Dohme” din SUA. Se estimează că, conform studiilor realizate de OMS până în prezent, vaccinul <i>Gardasil</i> tetravalent are o eficiență foarte înaltă - de până la 100%, iar fiind administrat previne infecția cu tulpinile HPV înalt oncogene - 16 și 18, care determină peste 70% din cazurile de cancer de col uterin. și tulpinile - 6 și 11, care provoacă 90% din verucile genitale. Conform datelor parvenite la Agenția Națională pentru Sănătate Publică acoperirea cu vaccin este în medie de 50 la sută. În total au fost vaccinate cu vaccin contra HPV 36% fete cu vârsta de 10 ani, 52,3% fetele născute în anul 2008 (11 ani) și 51,9% cele cu vârsta de 12 ani. Datele pentru anul 2020 vor fi procesate către 25 februarie 2021.
1.2.4.	Elaborarea strategiilor de comunicare și a materialelor informative și educaționale cu privire la rolul screening-ului cancerului cervical și colorectal și depistării precoce a cancerului mamar	Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină	Organizația Mondială a Sănătății; Fondul de urgență al Organizației Națiunilor Unite pentru Copii; Fondul pentru Populație a Națiunilor Unite	Standardul privind organizarea și funcționarea serviciilor de screening cervical, incluzând 4 componente (pentru servicii de asistență medicală primară, citologie, colposcopie și histopatologie) - a fost aprobat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în 2020 (Ordinul MoHLSP № 36 începând cu 17.01.2020 - https://moldova.unfpa.org/en/node/49375), fiind proiectat profesional, tipărit în 3000 de exemplare și distribuit cu sprijinul Unității de coordonare a screeningului cervical tuturor unităților de asistență medicală care oferă servicii de screening cervical în Republica Moldova (unități de asistență medicală primară; personal de laborator - ambele, citologie și histopatologie; și personalul cabinetelor de colposcopie). Materiale elaborate Postere: • Stop cancerul de col uterin, • Programului de screening cervical implementat în Moldova, • Virusul Papiloma Uman și istoricul natural al infecției HPV, • Metodele de prevenire a cancerului de col uterin: vaccinarea + testul Papanecolau. Material informativ pentru cursanți: • Metodele de prevenire a cancerului de col uterin: vaccinarea + testul Papanecolau • Principiile și etapele de implementare a Screeningului de cancer de col uterin la nivel

				de AMP în Moldova. Prelevarea probei citologice.
1.2.5.	Elaborarea strategiei de comunicare și materialelor informative și educaționale cu privire la reducerea riscului de apariție a cancerului de piele prin protecția de la radiația cu razele UV	Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină	Fondul pentru Populație a Națiunilor Unite	
1.3. Prevenirea și reducerea prevalenței factorilor de risc determinați de infecții				
1.3.1.	Elaborarea și implementarea studiului de fezabilitate privind introducerea vaccinului HPV în Republica Moldova	Ministerul Sănătății	Organizația Mondială a Sănătății; Fondul de urgență al Organizației Națiunilor Unite pentru Copii Fondul pentru Populație a Națiunilor Unite	
1.3.2.	Monitorizarea acoperirii vaccinării contra hepatitei B, morbidității prin hepatita C, și a incidenței și mortalității prin cancer hepatic	Ministerul Sănătății		Hepatitele virale constituie una dintre provocările de sănătate publică, din cauza răspândirii globale, endemicității, morbidității și mortalității crescute cât și ratei înalte de invaliditate consecutiv cronicizării infecției. Rapoartele privind vaccinarea și revaccinarea pentru hepatita virală B se colectează lunar/trimestrial și anual. Vaccinarea împotriva hepatitei virale B este inclusă în Programul național de imunizări pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1113 din 06 octombrie 2016 pentru contingentul de risc. Nivelul insuficient al cuprinderii cu vaccinări la nivel național este determinat de teritoriile din stânga Nistrului, precum și refuzul de la vaccinări a unor grupuri de populație sub influența propagandei antivaccinale. Activitatea pozitivă a majorității instituțiilor medico - sanitare din țară și asigurarea suficientă cu vaccinuri și seringi s-au scontat cu menținerea unei ponderi relativ înalte a cuprinderii cu vaccinări a copiilor. Imunizările efectuate, monitorizarea permanentă a morbidității, măsurile profilactice și antiepidemice întreprinse, au permis menținerea în anul 2019 a

				situației epidemice favorabile și nu au fost înregistrate cazuri de hepatită virală B acută la copii. Pe parcursul anului 2019 a fost asigurată supravegherea și investigarea evenimentelor adverse post-imunizare (EAPI). EAPI după vaccinarea cu vaccin HVB nu au fost înregistrate. Ziua Mondială a Hepatitei este marcată anual pe 28 iulie, reprezintă o oportunitate ideală pentru a aborda problemele ce țin de hepatitele virale în rândul societății civile, mass-mediei, a autorităților, stimulând astfel acțiunile necesare pentru a atinge ținta de eliminare a hepatitelor virale către 2030. Tema evenimentului din acest an este „Viitorul fără hepatită”, cu un accent puternic pe prevenirea hepatitei B (HVB) în rândul mamelor și nou-născuților. Cu referință la monitorizarea acoperirii vaccinării contra hepatitei B, morbidității prin hepatita C pe parcursul anului 2020, vă informăm că, datele finale vor fi procesate către 1 martie 2021.
1.3.3.	Monitorizarea incidenței și mortalității prin cancer gastric	Ministerul Sănătății		
Obiectivul specific II. Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I și II) până în anul 2025				
2.1. Elaborarea cadrului normativ și a Registrului de screening				
2.1.1.	Elaborarea, actualizarea și aprobarea cadrului normativ privind implementarea Programelor de Screening a cancerului cervical și colorectal	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Organizația Mondială a Sănătății; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Centrul Național de Management în Sănătate	
2.1.2	Elaborarea și implementarea Registrului de screening: col uterin, colorectal și depistare	Ministerul Sănătății Institutul	Centrul Național de Management în	În 2020, conceptul și specificațiile tehnice ale registrului de screening cervical au fost elaborate și validate de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Agenția

	precoce a cancerului mamar	Oncologic	Sănătate; Organizația Mondială a Sănătății; Institutul Oncologic	Națională de Guvernare Electronică. A fost lansată licitația pentru selectarea unei companii specializate care să dezvolte Registrul de screening pentru colul uterin, dezvoltarea registrului urmând să fie finalizată în 2021 - care va asigura disponibilitatea datelor de screening pentru colul uterin, care urmează să fie colectate în mod regulat de la facilitățile AMP, citopatologie și laboratoare de histopatologie și cabinete de colposcopie și utilizate pentru luarea deciziilor bazate pe dovezi.
2.1.3.	Dezvoltarea de parteneriate internaționale în screeningul cervical, colorectal și depistarea precoce a cancerului mamar	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Organizația Mondială a Sănătății	Parteneriat de colaborare semnat cu UNFPA. 2) Personalul de asistență medicală primară capacitat pentru asigurarea continuității serviciilor de screening cervical în contextul COVID-19 În 2020, 311 furnizori de asistență medicală primară au fost capacitați în cadrul programului de informare extins, fiind capabili să asigure continuitatea serviciilor de screening pentru colul uterin, în contextul COVID-19, intervenție susținută în comun de UNFPA și SDC, fiind realizată în colaborare cu coordonarea screeningului cervical Unitate. Intervenția a avut loc în format on-line, având în vedere contextul COVID-19 și restricțiile privind circulația populației la nivel național - https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3349793651725419. Capacitatea dezvoltată de profesioniștii naționali în cadrul Programului regional UNFPA / IFCPC / IARC privind colposcopia și prevenirea cancerului de col uterin 2 ginecologi din Moldova au avut ocazia să finalizeze în 2020 partea clinică a Programului regional de formare UNFPA / IFCPC / IARC privind colposcopia și prevenirea cancerului de col uterin, în conformitate cu cerințele internaționale. Cei 2 profesioniști respectivi vor putea participa la examenul OSCE care va fi organizat la nivel regional în 2021. Asigurarea continuității educației profesioniștilor din domeniul sănătății în colposcopie, în conformitate cu cerințele internaționale În 2020, programul dezvoltat în conformitate cu cerințele internaționale Programul de formare în colposcopie (bază și pregătiri avansate) integrat în programul de studii al Universității de Stat de Medicină și Farmacie din Moldova a fost acreditat de Federația Europeană pentru Colposcopie - asigurându-se astfel continuitatea educației profesioniști din domeniul sănătății din Moldova în Colposcopie, în conformitate cu recomandările internaționale. Personal de laborator capacitat în citopatologie în conformitate cu cerințele internaționale 19 citopatologi și cito-screening-uri din laboratoarele care fac parte din serviciul de screening cervical la nivel național - au fost capacitate în conformitate cu cerințele internaționale, fiind certificate în 2020 în citopatologie. Sustenabilitatea intervenției respective de consolidare a capacităților a fost asigurată prin mijloace de integrare a

					cursului de formare în citopatologie în planurile de învățământ ale Universității de Medicină și Farmacie de Stat „Nicole Testemițanu”. Personal de laborator capacitat în histopatologie în conformitate cu cerințele internaționale 7 patologi din laboratoarele care fac parte din serviciile de screening cervical la nivel național - au fost capacitate în conformitate cu cerințele internaționale, fiind certificate în 2020 în histopatologie ginecologică. Sustenabilitatea intervenției respective de consolidare a capacităților a fost asigurată prin integrarea cursului de formare pe histopatologie în planurile de învățământ ale Universității medicale și farmaceutice de stat „Nicole Testemițanu”.	
2.2. Elaborarea Standardelor Naționale privind procedurile operaționale pentru screening-ul cancerului colorectal și diagnosticarea precoce a cancerului glandei mamare						
2.2.1.	Elaborarea Standardului Național privind procedurile operaționale pentru screeningul cancerului colorectal, inclusiv implementarea testului FOBT la nivel de AMP, a sistemului de referire pentru colonoscopie, procedurii de colonoscopie și a tratamentului leziunilor pre-canceroase și al cancerului	2016	Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; entitatea de coordonare programe screening	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae		Standardul național elaborat și aprobat

				Test emiț anu” ; Orga nizaț ia Mon dială a Sănă tății		
2.2.2.	Elaborarea Standardului procedurilor operaționale și implementarea unui proiect- pilot pentru depistarea precoce a cancerului mamar	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Universi- tatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemi- țanu”	Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină; Orga nizaț ia Mon dială a Sănă tății		Standardul mațional elaborat și aprobat
2.3. Elaborarea programului de formare a capacităților lucrătorilor medicali implicați în prestarea serviciilor de Screening cervical, colorectal și diagnosticarea precoce a cancerului mamar						
2.3.1.	Instruirea formatorilor în screening-ul cancerului cervical și colorectal (cadru didactic, medici de familie, asistenți medicali, oncologi, ginecologi, endoscopisti, proctologi, citomorfologi,	2016-2018	Universi- tatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemi- țanu”;	Mini steru l Sănă tății; Orga nizaț		Echipa de formatori instruiți

	anatomopatologi, manageri de date, etc.)		Institutul Oncologic	ia Mon dială a Sănă tății		
2.3.2.	Instruirea formatorilor în depistarea precoce a cancerului mamar (medici de familie, asistenți medicali, oncologi, ginecologi, chirurghi mamologi, citomorfologi, anatomopatologi, radiologi, manageri de date, etc.)	2016-2018	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic	Ministerul Sănă tății; Organizația Mondială a Sănă tății		Echipa de formatori instruiți
2.3.3.	Elaborarea și ajustarea curriculumului și instruirea lucrătorilor medicali și a managerilor de date în serviciile de screening ale cancerului cervical (serviciul la nivel de asistență medicală primară, Citologie, Colposcopie)	2020	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic	Ministerul Sănă tății; Organizația Mondială a Sănă tății	Etapa universitară Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. Curriculum la disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență Tehnologie radiologică, aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. Etapa post-universitară Ajustarea curriculum la modulul „Medicină de familie” cu includerea compartimentului „Screening cervical” de 14 ore în programa de studii prin rezidențiat specialitatea Medicina de familie, anul III, cu durata de 14 ore. Elaborarea și implementarea în curriculum a modulului de „Patologie pre canceroasă a colului uterin. Colposcopia” în programa de studii prin rezidențiat specialitatea Obstetrică și ginecologie, anul IV, cu durata de 144 ore. Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinare la Comisia Metodică de Profil. Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Departamentului de obstetrică și ginecologie:	Curriculum dezvoltat; 90% de lucrători medicali instruiți

					„Curs primar de colposcopie. Modulul A” - 75 ore; „Curs avansat de colposcopie. Modulul B” - 234 ore; PEC realizat în cadrul Catedrei de medicină de familie „Screening cervical”- 25 credite; ^ PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Diagnosticul precoce și tratamentul cancerului organelor genitale feminine” - 100 credite, 4 medici; „Actualități în diagnosticul clinico-morfologic și conduita pacienților cu stări precanceroase ale colului uterin” - 100 credite; PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfofiziologie „Citologie cervicală uterină” - 75 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din 17.12.2020. Programe și curricula elaborate și aprobate: • Medicina de familie, specializare, aprobată în anul 2020, 316 ore/credite Subiectul: Screening-ul cervical și a glandei mamare – 4 ore/credite • Medicina de familie, perfecționare, aprobată în anul 2019, 316 ore/credite Subiectul: Screening-ul cervical și a glandei mamare – 2 ore/credite • Asistența medicală în oncologie, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite • Screeningul de cancer de col uterin și a glandei mamare la nivel de Asistență medicală Primară, perfecționare, aprobată în anul 2019, 36 ore/credite Au fost instruiți personal medical mediu: • Medicina de familie, specializare – 92 persoane • Medicina de familie, perfecționare – 513 persoane • Asistența medicală în oncologie, perfecționare – 28 persoane • Screeningul de cancer de col uterin și a glandei mamare la nivel de Asistență medicală Primară, perfecționare – 44 persoane Total instruiți: 677 persoane	
2.3.4.	Elaborarea și ajustarea curriculumului și instruirea lucrătorilor medicali în serviciile de screening de cancer colorectal (serviciul la	2017-2020	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae	Ministerul Sănătății;	Etapă universitară Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20; Curriculum disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență, aprobat	Curriculum dezvoltat; 90% de lucrători medicali instruiți

	nivel de asistență medicală primară, Citomorfologie, Colonoscopie)		Testemi- țanu”; Institutul Oncologic	Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină; Orga niza ția Mon dială a Sănă tății	la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20; ’ Etapă post-universitară Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinarea la Comisia Metodică de Profil. Educație Medicală Continuă PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Urgențe medico- chirurgicale în proctologia oncologică” - 100 credite, 10 medici instruiți.	
2.3.5.	Elaborarea curriculumului de instruire pentru lucrători medicali pentru depistarea precoce a cancerului glandei mamare (asistență medicală primară, citomorfologie, mamografie)	2018-2020	Universi- tatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemi- țanu”; Institutul Oncologic	Mini steru l Sănă tății; Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină; Orga niza ția Mon dială	Etapă universitară Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. Curriculum disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență, aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. ’ Etapă post-universitară Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinarea la Comisia Metodică de Profil. Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Catedrei de oncologie: „Actualități în diagnosticul și tratamentul cancerului mamar” - 50 credite; „Actualități în oncologia medicală” - 100 credite, 7 medici instruiți; PEC actualizat în cadrul Catedrei de oncologie „Actualități în diagnosticul și tratamentul cancerului mamar (Catedra de oncologie PV nr. 2 din 08.09.2020). PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfopatologie „Morfopatologia sistemului genico-urinar masculin și feminin și a glandei mamare” - 75 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din	Curriculum dezvoltat; 90% de lucrători medicali instruiți

				a Sănătății	17.12.2020.	
2.3.6.	Elaborarea și implementarea programului de instruire pentru personalul abilitat în citologia screening-ului cancerului cervical folosind testul Papanicolau	2017-2020	Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	Compania Națională de Asigurări Medicale; Organizația Mondială a Sănătății	Etapă post-universitară Programa de instruire postuniversitară prin rezidențiat la specialitatea Anatomie Patologică aprobată la Consiliul de Management al Calității, PV nr.4 din 19.06.2019 și Comisia Metodică de Profil, PV nr.5 din 20.03.2019 (Modulul Citopatologia) Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Catedrei de oncologie: „Actualități în diagnosticul clinico-morfologic și conduita pacienților cu stări precanceroase ale colului uterin” - 100 credite	Curriculum dezvoltat; 90% de lucrători medicali instruiți
2.4. Fortificarea capacităților de diagnostic precoce la nivel național pentru screeningul cancerului cervical, colorectal și a cancerului mamar						
2.4.1.	Evaluarea capacității actuale, realizarea auditului extern și elaborarea planului de dezvoltare a serviciului citologic în conformitate cu recomandările internaționale	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Organizația Mondială a Sănătății		Studiu de evaluare efectuat
2.4.2.	Dotarea laboratoarelor citologice specializate regionale în screeningul cervical	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic;	Organizația Mondială a		Laboratoare citologice dotate conform standardelor internaționale

				Sănătătii		
2.4.3.	Evaluarea capacităților cabinetelor care oferă servicii de colposcopie și elaborarea planului de reorganizare	2016	Ministerul Sănătății Institutul Oncologic Compania	Organizația Mondială a Sănătății		Studiul de evaluare efectuat; plan de reorganizare elaborat
2.5 Evaluarea și monitorizarea Programelor de Screening și activităților de diagnosticare precoce a cancerului						
2.5.2.	Evaluarea și monitorizarea continue a activităților de screening ale cancerului cervical și colorectal	2016-2020	Ministerul Sănătății	Centrul Național de Management în Sănătate	La sfârșitul anului 2020 au fost efectuate vizite / discuții de monitorizare on-line cu personalul medical din 82 de unități de asistență medicală primară, 7 laboratoare de citologie, 5 laboratoare de histopatologie și 19 cabinete de colposcopie, cu scopul de a discuta și evalua conformitatea serviciilor de screening cervical cu prevederile nou aprobat Standard privind organizarea și funcționarea serviciului de screening pentru colul uterin. Intervenția a avut loc în format on-line, având în vedere contextul COVID-19 și restricțiile privind circulația populației la nivel național. Raportul de evaluare elaborat a fost discutat și validat cu partenerii naționali din sectorul sănătății în cadrul reuniunii on-line desfășurate sub conducerea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, organizată cu sprijinul Unității de coordonare a screeningului cervical. Concluziile și recomandările vor fi luate în considerare în continuare de către managerii unităților de asistență medicală și personalul medical, organizând și oferind servicii de screening pentru colul uterin populației vizate.	Rapoarte de monitorizare elaborate
2.5.3.	Monitorizarea și evaluarea rezultatelor proiectului-pilot pentru depistarea precoce a cancerului mamar	2018	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Compania Națională de		Raport de evaluare elaborat

				Asig urări în Medi cină; Cent rul Nați onal de Man age ment în Sănă tate		
2.5.4.	Elaborarea recomandărilor privind proiectul de implementarea a programului Național de depistare precoce al cancerului mamar în Republica Moldova	2018	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină; Cent rul Nați onal de Man age ment în Sănă tate		Propuneri de implementare elaborate
Obiectivul specific III. Asigurarea accesului a cel puțin 80% dintre pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă până în anul 2025						

3.1. Fortificarea capacității, eficienței și calității serviciului oncologic la nivel național						
3.1.1.	Evaluarea capacităților pentru diagnosticarea și tratamentul cancerului	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Compania Națională de Asigurări în Medicină		Raport de evaluare elaborat și aprobat de Ministerul Sănătății
3.1.2.	Evaluarea sistemului de finanțare al serviciului și procesul financiar (tarifarea) pentru estimarea costului per pacient atât în tratament de ambulator, cât și spitalicesc, în baza protocoalelor clinice aprobate	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Raport de evaluare elaborat și aprobat de Ministerul Sănătății
3.1.3.	Reorganizarea serviciului oncologic la nivel național inclusiv al Institutului Oncologic (accesul geografic la chirurgie, oncologie medicală /hematologie /tratament pediatric și radioterapie), în baza evaluării capacităților și a sistemului de finanțare	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Centrul Național de Management în Sănătate; organizațiile neguvernamentale		Structura nouă a serviciului aprobată

3.2. Sporirea calității, abilităților și competențelor cadrelor medicale, inclusiv îmbunătățirea programelor de instruire a specialităților în oncologie; dezvoltarea și implementarea programului de instruire pentru personalul medical din asistența medicală primară						
3.2.1.	Evaluarea și îmbunătățirea programului academic de instruire pentru toate specialitățile în oncologie	2016	Ministerul Sănătății; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic	Organizații internaționale		Număr de curricule aprobate (după numărul de specialități oncologice)
3.2.2.	Examinarea nomenclatorului: Recunoașterea specialităților oncologice și specialităților asociate	2016	Ministerul Sănătății	Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Centrul Institutul Oncologic		Specialități oncologice recunoscute și introduse în nomenclatorul specialităților
3.2.3.	Implementarea programului de instruire pe următoarele module: prevenire; diagnostic precoce; diagnostic; tratament; îngrijiri paliative	2016	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic		Număr de persoane instruite pe fiecare modul
3.2.4.	Dezvoltarea și implementarea unui plan de instruire în centre europene pentru formatori naționali în domeniul diagnosticului și tratamentului	anual	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”		Instruire și certificare în colposcopie de către Societatea Britanică de colposcopie și patologie cervicală a 2 obstetricieni-ginecologi de la Departamentul de Obstetrică și ginecologie: Uliana Tabuica, Irina Sagaidac. ^ Formarea a 2 formatori naționali la Catedra de medicină de familie în domeniul screening-ului cervical: Chiosa Diana, Ignat Rodica.	Plan elaborat și aprobat; număr de specialiști instruiți
3.2.5.	Pregătirea cadrelor medicale (medici și laboranți) în	2017-2020	Ministerul Sănătății;		Absolvenți ani rezidențiatului în anul 2020: Medicina de laborator - 10 absolvenți;	Număr de specialiști

	morfopatologie oncologică si radiologie pentru asigurarea funcționării laboratoarelor morfologice		Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”		Anatomie patologică - 1 absolvent; Oncologie - 6 absolvenți; Radiologie și Imagistică medicală - 16 absolvenți. Educație medicală continuă: ^ Curs de instruire on-line cu participare internațională „Actualizarea practică a histopatologiei ginecologice” realizat în cadrul Proiectului „Prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova”, cofinanțat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) de comun cu Catedra de morfopatologie pentru personalul din cadrul laboratoarelor de histopatologie (a treia sesiune, finală), medici (anatomopatologi), 02-06.11.2020, dispoziția MSMPS nr. 504-d din 27.10.2020, 43 credite -7 persoane. ^ Curs de instruire on-line „Curs de instruire în citologie/citopatologie cervicală a personalului din cadrul laboratoarelor de citologie” realizat în cadrul Proiectului „Prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova”, cofinanțat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) de comun cu Catedra de morfopatologie pentru medici citologi de categorie superioară, 1220.11.2020, dispoziția MSMPS nr. 532-d din 05.11.2020, 43 credite - 10 persoane. ^ PEC realizate în cadrul Catedrei de morfopatologie: „Morfopatologia generală și oncomorfologia” - 100 credite și „Probleme actuale în citologie” - 75 credite. ^ PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfopatologie „Morfopatologia generală și oncomorfologie” - 100 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din 17.12.2020.	instruiți
--	---	--	---	--	--	-----------

3.3. Ajustarea activităților științifice în toate domeniile de control ale cancerului la standardele internaționale

3.3.1.	Asigurarea accesului la sursele de informații medicale si subscrieri la resursele electronice internaționale („HINARI” etc.)	Anual	Institutul Oncologic	Parteneri internaționali		Număr de resurse științifice accesate
3.3.2.	Realizarea cercetărilor științifice și recunoașterea rezultatelor acestora la nivel internațional: - proiecte aplicative	Anual	Institutul Oncologic; Ministerul Sănătății; Universitatea de	Academia de Științe a Mol	Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotelă în cadrul Proiectului EURASIA 2016 LONG TERM, Universitatea Bergen, Norvegia: Educație și cercetare în patologia orală. Titlul proiectului științific - Caracteristica histopatologică și moleculară a carcinomului scuamocelular vulvar. ^ Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotelă în cadrul Proiectului EURASIA 2016 LONG TERM, Universitatea Bergen, Norvegia: Educație și cercetare în patologia orală. Titlul proiectului științific - Identificarea biomarkerilor prognostici în	% rezultatelor cercetărilor recunoscute la nivel intențional; % rezultatelor

	- proiecte fundamentale		Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	dovezi	carcinomul scuamocelular cap și gât. ^ Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotutelă în colaborare cu UMF “Victor Babeș”, Timișoara, România. Titlul proiectului științific - Markeri moleculari predictivi ai rezistenței la chimioterapie și terapia țintită în cancerul mamar. ^ Conferirea titlului de DOCTOR în științe medicale dnei Bacalîm Lilia în baza Deciziei Consiliului de Conducere al ANACEC nr.5 din 30 octombrie 2020 și a Hotărârii Consiliului științific specializat D 321.20-08 din cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova din 10 iunie 2020.) Tema tezei: „Rolul ovariectomiei în tratamentul complex al cancerului glandei mamare”. Susținută pe 10.06.2020 Conducător științific: Ghidirim Nicolae, dr. hab. șt. med., prof. univ.	cercetărilor aplicate
3.3.3.	Extinderea participării în studii clinice (în special cele internaționale)	Anual	Institutul Oncologic; Ministerul Sănătății; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	Parteneri internaționali		Număr de studii clinice efectuate
3.4. Asigurarea accesului pacienților cu cancer la medicamente esențiale și tehnologii pentru diagnosticarea și tratamentul de calitate						
3.4.1.	Elaborarea listei naționale a medicamentelor oncologice esențiale, în baza recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății	2016	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Institutul Oncologic		Listă aprobată
3.4.2.	Procurarea medicamentelor conform listei naționale pentru a asigura accesul a cel puțin 80% din pacienții oncologici la	anual	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Institutul Oncologic		80% pacienți acoperiți cu medicamente esențiale

	medicamentele esențiale					
3.4.3.	Elaborarea procedurilor standard de diagnosticare utilizate în oncologie	2016	Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Institutul Oncologic		Număr proceduri standard elaborate
3.4.4	Implementarea auditului calității procedurilor de diagnostic al cancerului în baza procedurilor standard	Anual	Ministerul Sănătății; Centrul Național de Management în Sănătate	Institutul Oncologic		Număr de misiuni de audit realizate
3.4.5.	Elaborarea și implementarea mecanismului de asigurare a calității pentru chirurgie, oncologie medicală și radioterapie, inclusiv realizarea auditelor interne	2018	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic		Mecanism funcțional; număr de audite interne realizate
3.4.6.	Realizarea auditului extern calitativ, comprehensiv în diagnosticul radiologic de către Agenția Internațională Atomică Energetică	2018	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic;		Audit extern internațional realizat
3.4.7.	Efectuarea Studiilor privind satisfacția pacientului	2017, 2020	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic		Studii realizate și raport elaborat
3.5. Fortificarea Institutului Oncologic și instituirea în baza acestuia a Centrului Național de Referință (CNR) în Oncologie în Republica Moldova						
3.5.1.	Crearea Centrului Național de Referință pentru Program (de	2017	Ministerul Sănătății;	Compani		Centre de referință

	diagnostic, tratament, îngrijiri paliative si educație) la Institutul Oncologic		Institutul Oncologic	a Națională de Asigurări în Medicină; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Centrul Național de Management în Sănătate; Organizația Mondială		create
--	---	--	----------------------	---	--	--------

				a Sănă tății		
3.5.2.	Asigurarea laboratorului morfoopatologic al institutului oncologic cu personal medical și dispozitive, conform standardelor	2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Univ ersit atea de Medi cină și Farm acie „Nic olae Test emiț anu” ; Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină	Absolvenți ani rezidențiatului în anul 2020: Medicina de laborator - 10 absolvenți; Anatomie patologică - 1 absolvent.	Număr de locuri vacante disponibile; grad de acoperire a necesităților în consumabile
3.5.3.	Procurarea anuală a reactivelor de baza pentru realizarea analizelor imunohistochimice	Anual	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			1500 de cazuri anual analizate imunohisto-chimic
3.5.4.	Echiparea laboratorului morfoopatologic în conformitate cu cerințele oncologiei moderne pentru realizarea	2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Laborator morfoopatologic echipat conform cerințelor

	diagnosticării moleculare					oncologiei moderne
3.5.5.	Crearea laboratorului citogenetic pentru tratamentele complexe oncohematologice	2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Laborator citogenetic creat în Institutul Oncologic
3.5.6.	Dotarea cu dispozitive radiologice de diagnostic și tratament în conformitate cu standardele stabilite (calculatoare, monitoare medicale, negatoscoape, imprimantă), inclusiv cu tehnologie pentru stocarea și procesarea imaginilor (sistem informațional pentru stocare și imagistică radiologică și sisteme radiologice	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Compania Națională de Asigurări în Medicină		% de asigurare cu dispozitive radiologice de diagnostic și tratament; % de asigurare cu dispozitive moderne pentru stocarea și procesarea imaginilor
3.5.7.	Asigurarea continue a Departamentului radiologie cu personal medical si tehnologii moderne : tomografie computerizată, rezonanță magnetică nucleară, conform standardelor	2017-2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Utilaj procurat; număr de locuri vacante disponibile
3.5.8.	Elaborarea și aplicarea criteriilor pentru tratament în condiții de ambulator a pacienților oncologici	Anual	Ministerul Sănătății	Institutul Oncologic		Număr de pacienți tratați în condiții de ambulator
3.5.9.	Elaborarea Studiului de fezabilitate pentru introducerea transplantului medular în Republica Moldova	2017	Ministerul Sănătății; Institutul oncologic	Compania Națională		Studiu de fezabilitate realizat

				ă de Asig urări în Medi cină; Age nția de Tran splan t; Orga nizaț ia Mon dială a Sănă tății		
3.5.10.	Dotarea Departamentului radioterapie al Institutului Oncologic: - Tomografie Compiuterizată- simulator, echipament de asigurare a calității; - 3 acceleratoare liniare cu funcții deradioterapie cu intensitate modulată, imagini ghidate în radioterapie, radioterapie stereotactică, Radiochirurgie, - Brahiterapie 3D; - dispozitive de fixare; - construcția buncherului nou pentru 2 acceleratoare liniare.	2017- 2018 2018-2020 2017 2016-2020 2017-2018	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			% de asigurare cu dispozitive din necesarul stabilit

3.5.11.	Realizarea studiului de fezabilitate privind tratamentul cu iod radioactiv în Moldova	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Studii realizate
3.5.12.	Organizarea (crearea facilităților pentru tratament cu iod, procurarea izotopului, dispozitivelor și a consumabilelor, instruirea personalului) și prestarea tratamentului cu iod radioactiv în Institutul Oncologic	2018-2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			Izotop procurat; % de asigurare cu dispozitive și consumabile; număr de persoane instruite; număr de persoane tratate
3.6. Dezvoltarea rețelei oncologice naționale						
3.6.1.	Crearea Unităților Oncologice Regionale (unități satelit) în corespundere cu rezultatele evaluării proiectului de fezabilitate (nord și sud)	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; spitalul mun. Bălți; Spitalul raional Cahul	Compania Națională de Asigurări în Medicină; autoritățile publice locale		2 unități create
3.6.2.	Dotarea laboratoarelor regionale cu dispozitive	2019	Ministerul	Compania		% de asigurare a

	necesar pentru efectuarea examenului histologic conform standardelor		Sănătății; Institutul Oncologic; spitalul mun. Bălți; Spitalul raional Cahul	a Națională de Asigurări în Medicină; autoritățile publice locale		laboratoarelor regionale cu dispozitive
3.6.3.	Dotarea Unităților Oncologice Regionale cu dispozitive medicale pentru imagistică, monitoare medicale, negatoscoape și tehnologii pentru tratament specific	2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; spitalul mun. Bălți, Spitalul raional Cahul	Compania Națională de Asigurări în Medicină; autoritățile publice locale		% de asigurare cu dispozitive imagistice; număr de pacienți tratați
Obiectivul specific IV. Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii						
4.1. Asigurarea accesului garantat al pacienților cu cancer la echipament pentru îngrijire și medicamentele esențiale pentru durere și îngrijiri paliative						
4.1.1.	Evaluarea și revizuirea	2016	Ministerul	Prest	Inițiat grup de lucru p/u revederea actelor normative în domeniul accesului la	Număr de

	actelor normative cu referire la accesul la opioide		Sănătății; Institutul Oncologic; Compania Națională de Asigurări în Medicină	atori servicii paliative; organizații neguvernamentale	medicamente p/u durere	acte evaluate; număr de acte normative aprobate
4.1.2.	Elaborarea și implementarea mecanismului de estimare a necesităților de medicamente pentru îngrijirea paliativă în țara	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Compania Națională de Asigurări în Medicină; Comisia Națională Anti drog		Mecanism de estimare a necesităților de opioide revăzut și perfectat
4.1.3.	Procurarea cantității și formelor de medicamente în corespundere cu mecanismul de estimare a necesităților elaborat	2016, anual	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Compania Națională de Asig	Achizitionate 100% din cantitatile de medicamentele estimate pentru durere din cele 13 tipuri si forme medicamentoase esentiale disponibile in Moldova, inclusiv asigurarea cu seringi p/u formele injectabile de morfina si omnopon	Cantitatea si tipul de medicamente procurate

				urări în Medi cină; Com isia Nați onal ă Anti drog		
4.1.4.	Asigurarea pacienților cu minimumul necesar de dispozitive și consumabile pentru îngrijirile paliative (WC mobile, scaune cu rotile, pungi stome, echipament fixare, etc.) în conformitate cu prevederile legislației în vigoare	2016-2020	Ministerul Sănătății	Mini steru l Mun cii, Prote cției Soci ale și Fami liei; Auto rități le local e; Com pani a Nați onal ă de Asig urări în Medi cină; orga	Au fost distribuite 130 500 pungi colostomice din achizitii publice si 13 510 din ajutoare materiale % de asigurare cu colostome (fara ajutoare materiale) cca 92% din necesar (2019-6,5%) din achizitii centralizate Distribuite 17 00 urostome din achizitii centralizate % de asigurare cu urostome 100 % din necesar Recepționate exoproteze mamare pe parcursul anului – 1216 (2019 - 0), eliberate 957 In 2020 s-au efectuat 472 mastectomii, in lista s-au inscris 314 paciente, din care 282 au primit protezele , 32 paciente nu au masura necesara a protezelor avute in stoc In asteptare pentru exoproteze mamare 791 paciente, care au fost invitate p/u a prelua pretezele, din care 366 paciente Nu au dosit sa se prezinte din cauza pandemiei Sectia protezare oromaxilofaciala – 92 proteze	% de asigurare cu dispozitive de îngrijire

				niza ii non guve rnam ental e		
4.2. Dezvoltarea competențelor în controlul durerii și îngrijirii paliative						
4.2.1.	Crearea în Institutul Oncologic a Centrului de Referință în Îngrijiri Paliative pentru pacienții cu cancer	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Univ ersit atea de Medi cină și Farm acie “Nic olae Test emiț anu“ ; Prest atori servi cii; orga nizaț ii non guve rnam ental e	Crearea Centrului aminata	Centru creat
4.2.2.	Elaborarea și implementarea Cursului de baza de instruire profesionala în îngrijirea paliativa, inclusiv personalului medical din asistență medicală	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Univ ersit atea de Medi	Etapă universitară ^ Continuarea realizării Modulul de „Medicină paliativă” în programul de studii integrate Medicină, în anul V de studii, total ore - 60. ^ Inițierea Modulul „Îngrijiri paliative si managementul durerii”, la programul de studii de licență Asistență Medicală Generală AMG, în anul IV, total de 120 ore. Etapă post-universitară	Curs elaborat; Numărul de cursuri de instruire

	primară și persoanelor implicate în tratamentul bolnavilor de cancer			cină și Farmacie “Nicolaie Testemițanu” prestatori servicii îngrijiri paliative; organizații non guvernamentale	^ Ajustarea curricula modulului „Îngrijiri paliative”, la instruirea prin rezidențiat, specialitatea Medicina de familie, anul II, cu durată de 10 zile. ^ Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei Oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinare la Comisia științifico-metodică de profil Chirurgie. Educație Medicală Continuă ^ PEC realizat în cadrul Catedrei de medicină de familie „Îngrijiri paliative în asistența medicală primară” 75 credite + 8 credite CUSIM ^ PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Reabilitarea și tratamentul paliativ în oncologie” - 100 credite Programa și curricula elaborate și aprobate: • Îngrijiri paliative, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite • Reabilitarea medicală, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite Au fost instruiți personal medical mediu: • Îngrijiri paliative, perfecționare – 27 persoane • Reabilitarea medicală, perfecționare – 15 persoane Total instruiți: 42 persoane	(ore) prestate; Nr. Persoane instruite (oncologi, asistență medicală primară, non-medicale)
4.3. Lărgirea accesului pacienților la servicii multidisciplinare de îngrijiri paliative de calitate						
4.3.1.	Extinderea rețelei de servicii specializate de îngrijiri paliative în raioanele și localitățile țării	anual	Ministerul Sănătății	Prestatori servicii îngrijiri paliative; Institutul Oncologic;	Nr de servicii regionale de îngrijiri paliative deschise - 0 (vezi p. 4.3.2.)	Nr de servicii regionale de îngrijiri paliative deschise

				orga niza ții non guve rnam ental e; parte neri exter ni		
4.3.2.	Elaborarea unui mecanism de cooperare în domeniul îngrijirilor paliative între instituțiile medicale, societatea civilă și serviciile de asistență socială	2016-2017	Ministerul Muncii; Protecției Sociale și Familiei	Com pani a Na ți onal ă de Asig urări în Medi cină; Congr esul autorit ăților public e locale	Comisia de specialitate îngrijiri paliative, de lunga durata si la domiciliu a dat aviz pozitiv propunerii Hospice Angelus de a implementa un program pilot de organizare a serviciilor de îngrijiri paliative într-un raion, care ar include serviciile de ip la domiciliu, paturile de spital si de ambulatoriu, conectate intreele, avind o dirijare comuna, ca o optiune care ar putea fi implementata in toata tara. Creat Proiect ADAPT a grupului de lucru: Paliatie la copii oncohematologici,, – cu lansarea la final a 2 publicații în revista „Cancer”. Ehrlich BS, Movsisyan N, Batmunkh T, Kumirova E, Borisevich MV, Kirgizov K, Graetz DE, McNeil MJ, Yakimkova T, Vinitsky A, Ferrara G, Li C, Lu Z, Kaye EC, Baker JN, Agulnik A; A multicountry assessment in Eurasia: Alignment of physician perspectives on palliative care integration in pediatric oncology with World Health Organization guidelines. Cancer 2020; 126(16): 3777-87. Barriers to the early integration of palliative care in pediatric oncology in 11 Eurasian countries. Cancer 2020; 126(22): 4984-4993. Semnat Contract de colaborare a IMSP IO R. Molldova cu Asociatia Magic România, ultimul oferind la rindul sau servicii de cazare a familiilor si copiilor ce luptă împotriva cancerului. Casa se afla in apropierea Institutului Oncologic „MagicHome,, . Cazarera este gratis si familiile au acces la toate cele necesare (alimente, produse de igiena). In anul 2020 au fost cazate 23 familii. 1. Prelungit contractual de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu	Mecanism elaborat

					Asociatia Little People România 1. Activități terapeutice și educaționale zilnice - pentru copiii bolnavi de cancer, care au loc prin intermediul Facebook, Messenger, Care propune o abordare personalizata a pacientilor oncopediatrici aflați in izolare în perioada pandemiei. Programul de activități online este disponibil gratuit pentru copiii bolnavi de cancer. 2. Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova 3. In acest an in cadru activitatilor asociatiei a fost: Elaborarea Planul European de Combatere a Cancerului avind la baza 5 subiecte: Discriminarea financiară pe termen lung („Dreptul de a fi uitat), Sănătate transfrontalieră, Sănătate mintală, Fertilitate și Servicii de chirurgie reconstructivă . 4. Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova	
4.3.3.	Completarea echipelor multidisciplinare de îngrijiri paliative existente cu specialiștii necesari (slujitori de cult, asistenți sociali, psihologi, etc.)	2018	Ministerul Sănătății; Ministerul Muncii; Protecției Sociale și Familiei	Compania Națională de Asigurări în Medicină; prestatori servicii; reprezentanții bisericii	Numărul de servicii specializate de îngrijiri paliative completate cu cadre 0	Numărul de servicii specializate de îngrijiri paliative completate cu cadre

4.3.4.	Revizuirea si actualizarea costurilor serviciilor de îngrijire paliativa oferite de serviciile specializate in îngrijirea paliativa	2016	Ministerul Sănătății	Prestatori servicii	Costurile au fost revăzute in 2020 si actualizarea costurilor a fost inclusa in planul de activitate a MSMPS pe 2021. A fost format grup de lucru pe subiect	Costurile revăzute și actualizate Costurile corespund volumului de îngrijire acordat
4.3.5.	Crearea parteneriatelor de colaborării între instituțiile medicale, societatea civila si serviciile sociale pe problemele îngrijirii paliative si la sfârșit de viața	2017	Societatea de Îngrijiri Paliative ; prestatori servicii	Ministerul Sănătății; Ministerul Muncii; Protecției Sociale și Familiei; reprezentanți bisericii; autoritățile publice locale; organizații non guvernamentale	Semnat Contract de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociația Magic România, ultimul oferind la rindul sau servicii de cazare a familiilor si copiilor ce luptă împotriva cancerului. Casa se afla in apropierea Institutului Oncologic „MagicHome,, . Cazarera este gratis si familiile au acces la toate cele necesare (alimente, produse de igiena). In anul 2020 au fost cazate 23 familii. 2. Prelungit contractual de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociația Little People România 5. Activități terapeutice și educaționale zilnice - pentru copiii bolnavi de cancer, care au loc prin intermediul Facebook, Messenger, Care propune o abordare personalizata a pacientilor oncopediatrici aflați in izolare în perioada pandemiei . Programul de activități online este disponibil gratuit pentru copiii bolnavi de cancer. 6. Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova 7. In acest an in cadru activitatilor asociatiei a fost : Elaborarea Planul European de Combatere a Cancerului avind la baza 5 subiecte: Discriminarea financiară pe termen lung („Dreptul de a fi uitat), Sănătate transfrontalieră, Sănătate mintală, Fertilitate și Servicii de chirurgie reconstructivă . 8. Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova	Nr de parteneriate semnate
4.4. Dezvoltarea sistemului de reabilitare pentru pacienții cu cancer și supraviețuitori						
4.4.1.	Evaluarea necesităților esențiale, inclusiv în asistența	2016	Ministerul Sănătății;	Universit	Anual sunt elaborate necesitățile privind tratamentul durerii cu medicamente opioide (per IMSP, per transa);	Raport de evaluare a

	psihologica, în reabilitarea pacienților cu cancer și a supraviețuitorilor		Institutul Oncologic	atea de Medi cină și Farm acie “Nic olae Test emiț anu“ ; prest atori servi cii	colostome, urostome, exoproteze mamare IO receptioneaza si distribuie la IMSP-uri cantitatile estimate, conform transelor <i>Creat un Program de colaborare si aderare a IMSP IO si Global Alliance.</i> Proiectul Alianța Globală împotriva Cancerului la copii este un proiect comun al OMS și spitalului St.Jude, care a luat naștere în urma lansării de către OMS a Inițiativei Globale pentru Cancerul Pediatric, care la rândul său se bazează pe Rezoluția Adunării OMS nr.70.32, privind prevenirea și controlul cancerului, adoptată în cadrul sesiunii din 22-31 Mai 2017. St. Jude Global Alliance în colaborare cu OMS are ca scop: - îmbunătățirea ratei de supraviețuire ale copiilor bolnavi de cancer din întreaga lume, prin creșterea potențialului la nivel local și global educația și instruirea cadrelor medicale, aprofundarea cunoștințelor în domeniul oncohematologiei pediatrie studierea indicilor globali de morbiditate, predominanta cancerului la copii, abordari moderne în diagnosticul și tratamentul patologiei canceroase la copii, precum și cauzele comune ale eșecului tratamentului. Identificarea structurilor interesate pentru colaborarea de succes și împlinirea proiectelor comune În programul care se derulează în regiunea Eurasiatică Institutul Oncologic din Republica Moldova în calitate de unica instituție din țară specializată în tratarea bolilor oncologice scopul fiind dezvoltarea domeniului oncohematologic pediatric (diagnostic, tratament, îngrijirea corectă) ,creștea ratei de supraviețuire a copiilor bolnavi de cancer. Elaborata Harta resurselor în oncologie și hematologie pediatrică a tuturor participantilor a grupului de lucru EurADO, (inclusiv și a R.Moldova pentru informarea resurselor în colaborare cu OMS și Ministerul Sănătății a RM). Creat un program pentru educația, instruirea cadrelor medicale prin lecții online, training-uri – pe termen lung. Octombrie 2020 - Participarea La Congresul Oncologilor R. Moldova a participantilor Alianței Globale : St. Jude (2 rapoarte), Participanți din Rusia (1 raport), Participanți din Kazahstan (1 raport) În 2020 – Alianța Globală a creat o nouă platformă online cu scop de consolidare inițiativelor globale și regionale, cu posibilitatea de a lucra în comun, de colaborare și oferă un portal de educație și formare cu informații, publicații și lecții pentru personalul medical (patologii	necesităților elaborat
--	--	--	----------------------	---	--	------------------------

				oncohematologice la copii, Covid 19 la copiii cu patologii oncohematologice, date statistice, studul indicilor globali de morbiditate, predominanta cancerului la copii, abordari moderne in diagnosticul si tratamentul patologiei canceroase la copii, precum și cauzele comune ale eșecului tratamentului), deasemenea facilitarea dezvoltării și implimentării proiectelor commune. Pe parcursul anului 2020 a fost elaborate proiect pilot de proba în 6 țari (Rusia, Armenia, Belorusia, Moldova, pentru instruirea asistentelor medicale in paliatie la copilul oncologic (baza fiind scala durerii). In acest context prezentate 2 postere la SIOP(International Society of Pediatric Oncology) – octombrie 2020: In acest context prezentate 2 postere la SIOP(International Society of Pediatric Oncology) – octombrie 2020: A multicenter quality improvement initiative to implement a visual analogue pain scale (VAS) in daily nursing practice in pediatric hematology-oncology in Eurasia. Taisiya Yakimkova, United States of America, Gia Ferrara, United States of America, Kelsey Lewis, United States of America, Bella Ehrlich, United States of America, Ekaterina Goncharova, Russian Federation, Alisa Volkova, Russian Federation, Anastasia Merzliakova, Belarus, Faezbek Turabbaev, Kyrgyzstan, Rodica Golban, Moldova, Indira Erimbetova, Uzbekistan, Ella Kumirova, Russian Federation, Asya Agulnik, United States of America, Narine Movsesyan, Armenia. <u>An assessment of the current state of pediatric hematology-oncology education in the Eurasian region.</u> Yana Erdomaeva, Russian Federation, Taisiya Yakimkova, United States of America, Sapura Ibrahimova, Uzbekistan, Yulia Nogovitsina, Ukraine, Reiman Ismail-Zade, Azerbaijan, Dair Nurgaliev, Kazakhstan, Gevorg Tamamyan, Armenia, Marina Borisevich, Belarus, Riza Boranbaeva, Kazakhstan, Azat Isakov, Kyrgyzstan, Rodica Golban, Moldova, Tsetsegsaikhon Batmunkh, Mongolia, Roman Kizyma, Ukraine, Dragana Stanic, Serbia, Mokhira Umarova, Uzbekistan, Kirill Kirgizov, Russian Federation, Daniel Moreira, United States of America, Asya Agulnik, United States of America, Anna Vinitsky, United States of America 2020 – Global Aliance a lansat un sondaj si crearea unui Centru Global de Observare și Resurse Registru - COVID-19, la nivel global în oncologie pediatrică - pentru a determina impactul COVID 19 asupra copiilor cu patologii oncohematologice din întreaga lume, luind in considerare ca	
--	--	--	--	---	--

					pandemia COVID-19 a schimbat drastic îngrijirea pacienților cu oncologie pediatrică din întreaga lume. În plus este acumulata informația față de efectul clinic direct al COVID-19 asupra copiilor cu cancer, modificările dramatice ale sistemelor de sănătate cauzate de pandemie, inclusiv limitările resurselor, inclusiv diagnostice, de medicamente și echipamente de protecție personală pentru lucrătorii din domeniul sănătății. (https://global.stjude.org/en-us/global-covid-19-observatory-and-resource-center-for-childhood-cancer/registry.html).	
4.4.2.	Elaborarea și implementarea unui plan de dezvoltare a sistemului de reabilitare în oncologie	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” prestatori serviciilor îngrijiri paliative; organizații non guvernamentale	Planul nu a fost elaborat	Plan elaborat și implementat

				e							
Obiectivul specific V. Îmbunătățirea și asigurarea funcționării Registrului de Cancer conform recomandărilor Agenției Internaționale pentru Cercetări în Domeniul Cancerului.											
5.1. Îmbunătățirea capacităților și asigurarea funcționalității Registrului de Cancer											
5.1.1.	Elaborarea si implementarea regulamentului de activitate a Registrului de Cancer în baza recomandărilor partenerilor externi	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Organizația Mondială a Sănătății	0,0					0,0	Regulamentul aprobat
5.1.2.	Elaborarea si implementarea formularului de raportare a cazurilor de cancer	2016	Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate	Organizația Mondială a Sănătății	50,0					50,0	Formularul de raportare aprobat
5.1.3.	Introducerea clasificării maladiilor oncologice conform Clasificării Internaționale a Maladiilor pentru Oncologie ediția 3-a și Stadiul Tumorii ediția a 7-a	2016	Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate	Organizația Mondială a Sănătății	30,0					30,0	Disponibilitatea indicatorilor conform Stadiului tumorii ediția 7
5.1.4.	Importul, în măsura posibilității, a datelor din cadrul registrului existent în noul Registrul de Cancer	2016	Ministerul Sănătății Institutul Oncologic		5,0					5,0	Datele importate in Registrul de Cancer >70%
5.1.5.	Dotarea Registrului de Cancer cu echipament (facilităților tehnice, mobilier, articole de birotica, consumabile etc.) cu asigurarea	2017-2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic			350,0	350,0	350,0	350,0	1.400,0	Spațiul pentru Cancer Registrul asigurat cu utilitățile

	funcționalității acestuia, inclusiv a serviciului de mentenanță										necesare conform standardelor
	Total acțiune 5.1				85,0	350,0	350,0	350,0	350,0	1485,0	
5.2. Instruirea personalului din serviciul Registrul de Cancer											
5.2.1.	Elaborarea și aprobarea Regulamentului de activitate a Registrului de Cancer	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate		0,0					0,0	Regulamentul de activitate aprobat
5.2.2.	Elaborarea standardelor de personal ale Registrului de Cancer	2016	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Organizația Mondială a Sănătății	30,0					30,0	Standardele elaborate și aprobate
5.2.3.	Instruirea personalului Registrului de Cancer, a specialiștilor responsabili de serviciu oncologic din teritoriu, medicilor de familie	Anual	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate		823,0	880,0	923,0	970,0	1018,0	4.614,0	Numărul de instruiți; Circa 70% de personal instruit
	Total acțiune 5.2.				853,0	880,0	923,0	970,0	1018,0	4644,0	
5.3. Crearea platformei informaționale a registrului de Cancer											
5.3.1.	Elaborarea documentației tehnice referitoare la platforma informațională tehnologică a Registrului	2017	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic;	Organizația Mon		150,0				150,0	Documentație elaborată și aprobată

	de Cancer		Centrul Național de Management în Sănătate	dială a Sănătății							
5.3.2 .	Testarea într-o regiune/raion-pilot, cu îmbunătățirea ulterioară a acesteia	2018	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate	Organizația Mondială a Sănătății			250,0			250,0	Platformă informațională tehnologică testată
5.3.3.	Aplicarea la nivel național a platformei informaționale tehnologice a Registrului de Cancer	2019-2020	Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate	Organizația Mondială a Sănătății				300,0	300,0	600,0	Acoperire teritorială >80%
	Total acțiune 5.3.				0	150,0	250,0	300,0	300,0	1000,0	
	Total Obiectiv specific V				938,0	1380,0	1523,0	1620,0	1668,0	7129,0	
	Total Plan de acțiuni				211931,0	256816,0	379319,0	396676,0	401093,0	1.645.835,0	

Anexă
la Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020
privind implementarea Programului național
de control al cancerului pentru anii 2016-2025

Bugetul Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2020

mii lei

	2016					2017					2018				
	costul total	inclusiv acoperite:			deficit	costul total	inclusiv acoperite:			deficit	costul total	inclusiv acoperite:			deficit
		fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe			fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe			fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe	
<i>Obiectivul specific 1. Reducerea cu 10% până în anul 2025 a incidenței tipurilor de cancer (pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamar) prin controlul factorilor de risc comportamentali (fumat, consum de alcool, alimentație, activitate fizică) și prin vaccinare</i>	2100,0	1500,0		600,0		2.350,0			2.350,0		1.100,0	500,0		600,0	
<i>Obiectivul specific 2. Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I si II) până în anul 2025</i>	5.951,0	1.651,0		350,0	3.950,0	7.782,0	3.751,0		81,0	3.950,0	23.383,0	8.828,0		155,0	14.400,0
<i>Obiectivul specific 3. Asigurarea accesului a cel puțin 80% dintre pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă până în anul 2025</i>	192.209,0	151272,9	18203,1	132,0	22.601,0	231.410,0	162951,0	19004,0	1.032,0	48.423,0	332.501,0	170063,0	19840,0	32,0	142.566,0
<i>Obiectivul specific 4. Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii</i>	10.733,0	10.733,0				13.894,0	13.894,0				20.812,0	20.812,0			
<i>Obiectivul specific 5. Îmbunătățirea și asigurarea funcționării Registrului de Cancer</i>	938,0	828,0		110,0		1.380,0	1.230,0		150,0		1.523,0	1.273,0		250,0	
TOTAL:	211.931,0	165984,9	18203,1	1.192,0	26.551,0	256.816,0	181826,0	19004,0	3.613,0	52.373,0	379.319,0	201476	19840,0	1.037,0	156.966,0

Bugetul Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2020 (continuare)

mii lei

	2019					2020					TOTAL				
	costul total	inclusiv acoperite:			deficit	costul total	inclusiv acoperite:			deficit	costul total	inclusiv acoperite:			deficit
		fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe			fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe			fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală	buget de stat	surse externe	
<i>Obiectivul specific 1.</i> Reducerea cu 10% până în anul 2025 a incidenței tipurilor de cancer (pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamă) prin controlul factorilor de risc comportamentali (fumat, consum de alcool, alimentație, activitate fizică) și prin vaccinare	100,0			100,0		100,0			100,0		5.750,0	2000,0		3.750,0	
<i>Obiectivul specific 2.</i> Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I și II) până în anul 2025	12.781,0	2.331,0			10.450,0	1.913,0	1.913,0				51.810,0	18.474,0		586,0	32.750,0
<i>Obiectivul specific 3.</i> Asigurarea accesului a cel puțin 80% dintre pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă până în anul 2025	356.606,0	180152	20713,0	32,0	155.709,0	367.338,0	189208,0	21624,0	532,0	155.974,0	1.480.064,0	853646,9	99384,1	1.760,0	525.273,0
<i>Obiectivul specific 4.</i> Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii	25.569,0	25.569,0				30.074,0	30.074,0				101.082,0	101.082,0			
<i>Obiectivul specific 5.</i> Îmbunătățirea și asigurarea funcționării Registrului de Cancer	1.620,0	1.320,0		300,0		1.668,0	1.368,0		300,0		7.129,0	6.019,0		1.110,0	
TOTAL:	396.676,0	209372	20713,0	432,0	166.159,0	401.093,0	222563,0	21624,0	932,0	155.974,0	1.645835,0	981221,9	99384,1	7.206,0	558.023,0